

תנועת הקיבוץ הדתי

י' אלול תש"ע 20.8.10

גיליון מס' 221

פרשת כי תצא

מאת אסתר פישר, קיבוץ מירב

על בתים ומעקים – וגבולות בין פנים וחוץ

פרשת כי תצא עמוסה וגדושה במצוות הנוגעות בכל רובדי החיים: הלאומיים, הקהילתיים, המשפחתיים וגם – האישיים. אחת מהמצוות ה'אישיות' היא מצוות בניית מעקה:

'כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך כי יפל הנופל ממנו'. (דברים כב ח')

פסוק זה מצווה על נקיטת אמצעי זהירות ולקיחת אחריות על מפגעים בטיחותיים בספירה הביתית והפרטית. על מצווה זו, כפשוטה, ראוי היה להרחיב את הדיבור בעידן של הפקרות בכבישים ותאונות ביתיות המתרחשות חדשות לבקרים. אך למרות זאת אבקש להביא פירוש אליגורי של בעל ה'פני מנחם' (הרב פנחס מנחם אלטר, נכדו של בעל ה'שפת אמת'), וכך הוא כותב:

'כי תבנה בית חדש' – 'אדני אבי ז"ל אמר שאין הכוונה רק לבית חדש אלא הוא שייך בתמידות בכל התחדשות ובכל שנה. גם שנה חדשה היא בית חדש .

'ועשית מעקה לגגך' - גגך בגימטריה שם הויה.

'כי יפול הנופל ממנו' - בכל שנה ישנם אורות חדשים אבל יש גם שטן חדש.

'ולא תשים דמים בביתך' - נצרך זהירות יתרה. יש דברים המתכבסים בקל אבל יש דברים שניקיונם בקושי . וזהו הרמז 'לא תשים דמים' על זה שאמרו שבעה סממנים מעבירים על הדם עד שמבטלים אותו. (פני מנחם, קי"ט ע"ב)¹

בעל ה'פני מנחם' מצטט חידוש בשם אביו (בעל ה'אמרי אמת') לפיו אפשר לראות במצוות מעקה גם אלגוריה לכל דבר חדש בחייו של האדם. דברים חדשים , עם כל הריגוש שבהם , מהווים גם מקום סכנה, טוען הכותב. יחד עם ה'אורות החדשים' (ההזדמנויות, האתגרים, הצמיחה וההתנסויות) בא גם 'שטן חדש' (ערעור הבטחון, טשטוש הזהות, אובדן הדרך המוכרת והידועה מראש). הפתרון, אם כן , הוא לשים מעקה על 'גגך' כלומר לשמור על גבולות ברורים המאפשרים את תיחום הגג, דהיינו שמירת נוכחות הקדושה והאלוקות בחייך (גגך = שם הויה). באופן כללי, מלמד אותנו בעל ה'פני מנחם', שבדברים חדשים נצרכת 'זהירות יתירה'! הבית מסמל כאן את האדם הפרטי. הצורך בהצבת גבולות אל מול החוץ מיוצגת על ידי החיוב לבנות מעקה. במפגש של האדם הפרטי עם העולם שמחוצה לו יש סכנת נפילה וצריך להתגונן.

קריאה אלגורית זו של מצוות מעקה מצטרפת לשורה ארוכה של כותבים יהודיים שהתייחסו ל'בית' כסמל ומטאפורה לנפש האדם ולהתמודדות המורכבת של ה'פנים' עם ה'חוץ'. שאלת הצבת הגבולות והחיץ בין הבית הפנימי למה שמחוצה לו היא שאלה שהעסיקה הוגים, פרשנים ומשוררים מתקופות ומרקעים שונים. מקוצר היריעה אזכיר כאן שניים מהם עליהם היה ראוי כמובן להוסיף ולהרחיב בהגותם בכלל ובתפיסת ה'בית' – 'חוץ' שלהם.

¹ תודה לחמי ר' משה טוביה פישר ממנו שמעתי פירוש זה...

ההוגה החלוצי, א.ד. גורדון, כותב:

והיה כאשר תבנה לך בית, ושמת לבך לא להרבות בו חדרים וחדרי חדרים, כי אם לזאת תשים כל לבך—כי לא יהיה בו דבר חוצץ בפני המרחב העולמי (הדגשה שלי א.פ.), בפני החיים העולמיים, כי בשבתך בביתך, בשכבך ובקומך—בכל עת ובכל שעה תהיה כולך בתוך המרחב ההוא, בתוך החיים ההם... (מתוך "האדם והטבע")

מענין (ואולי לא מפתיע) לראות כיצד גורדון, בניגוד לבעל ה'פני מנחם', ממליץ על בית ש'לא יהיה בו דבר חוצץ בפני המרחב העולמי'. הבית צריך להיות, לדעת גורדון, ללא מחיצות, פתוח ל'מרחב' ול'חיים'!

המשורר העברי אברהם שלונסקי (אף הוא בן המחצית הראשונה של המאה ה-20) כתב שיר נפלא ושמו 'כתלי ביתי' (בתוך "שירים" כרך ה', עמ' 114). השורה הפותחת חוזרת שוב ושוב במהלך השיר:

פְּתִילֵי בֵּיתִי אֵינָם פְּחִיץ לִי בֵּינִי לְבֵין עוֹלָם

בדומה להוגים האחרים שראינו, גם שלונסקי רואה בכתלי הבית (ומעקותיו) אמצעי לחציצה בין האדם לסביבה. גישתו מורכבת: הוא מכיר בצורך של כתלי הבית כהגנה וכשמירה על המרחב האישי הפרטי, אך בו זמנית מכריז שהם אינם מהווים 'חיץ בינו לבין העולם'. איך? על זה בשיר המלא...

שאלת ה'שמירה על הבית' במובן האישי וכמובן גם הלאומי הוא נושא שהיה ועודנו בוער ורלוונטי.

לסיום דברי אבקש לחזור לדברי ה'פני מנחם' ולהדגיש שעיקר דבריו הוסבו על 'בית חדש' כאלגוריה ל'כל התחדשות'. בימים אלה של התחלות חדשות: בבתי ספר, בישיבות ומדרשות, בשנת שירות ובקרוב גם בשנה חדשה – נאחל לעצמנו את היכולת 'לשים לעצמנו מעקה' - כזה שישמור עלינו מנפילה אך לא יהווה 'חיץ ביננו לבין העולם'...

אסתר פישר – תושבת מירב. מלמדת במדרשת הבנות בעין הנצי"ב ומנחה ב'ניגון נשים' – בית מדרש לנשים דתיות וחילוניות במדרשה באורנים. בעלת תואר שני בתלמוד ודוקטורנטנית במח' ללימודי מגדר בבר אילן. נשואה לבני ולהם 5 ילדים.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat.hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: webmaster@kdati.org.il

אתר האינטרנט של תנועת הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il

הקיבוץ הדתי, דובנוב 7, ת.ד. 40015, תל אביב 64732 | טל: 03-607-2777 | פקס: 03-695-7039